

Nebudete-li jako děti Matouš 18,-5.10

1.

Učebnice homiletiky obvykle v kapitole „Úvod kázání“ varují: Nezačínej kázání hodnocením biblického textu. A to ani kladným (dnešní text obsahuje důležité pravdy, dobře se hodí do dnešní situace) ani záporným (dnešnímu textu je nesnadné porozumět, takže se jeho výklady rozcházejí, není nijak zvlášť aktuální). Omezím se tedy na připomínku, že přečtený úryvek z evangelia je perikopa, kterou na dnešní den předepisuje katolický lekcionář pro rok 2013. Středa jako den fakultních bohoslužeb rovněž není čas, pro který bych se byl rozhodl. Ústní tradice říká, že prý pro tento den mluví fakt, že je to den uprostřed, ve středu týdne, mezi nedělí a nedělí; tiše se přitom předpokládá, že evangelický křesťan chodí v neděli do kostela. Návrhům zahájit ZS I. P. 2013-2014 bohoslužbami v kostele za rohem nebo ve velké posluchárně o dvě patra výše jsem se vzepřel. Fakulta není církevní škola a bohoslužby nejsou součástí studijní nabídky. Mohu jen doufat, že nepodlehnu pokušení číst Matouše přímočaře a že před vás v prvoplánové aplikaci nepostavím *dítě jako modelového občánka Božího království* s komentářem: „Nesmýšlej o sobě, včerejší maturante či maturantko, novopečený profesore či staronový asistente, příliš vysoko.“ V kostelech se odedávna káže pokora, kde jinde skláníme hlavu nebo dokonce poklekáme než při bohoslužbě. Tak proč nespustit lament nad naší posedlostí velkými, nad naším velikášstvím. *Jenomže* v evangeliu jde o království nebeské, ne o pozemskou univerzitu. *Dále*. Dítě, v Ježíšově době a v mimoevropské kultuře a civilizaci dodnes podhodnocené, je v naší době a v euroamerické kultuře a civilizaci nadhodnocené. *A především*. Nemáme se *stát dětmi*, máme *být jako děti*. „Být jako děti“ neznamená připodobňovat se dětem povšechně, vůbec, ve všem, nýbrž být jako oni *v tom a v tom*. Protože jinak máme být „jako dospělí“, totiž ne, máme být dospělými, totiž *dospělými křesťany*. DIETRICH BONHOEFFER, FRIEDRICH GOGARTEN a IMMANUEL KANT nebudou odstrčeni, popřeni ani zapomenuti.

2.

„*Kdo je největší?*“ O prázdninách jsem byl navštívit svého prvního seniora Zdeňka Souška, u něhož jsem takřka na den před třiceti lety nastupoval do církevní služby jako seniorátní vikář. Byli jste někdy v Pelhřimově? Co všechno tam mají v XXL velikosti! *Největší* poštovní schránku, největšího pind'oura (myslím šachovou figurku), celé „Muzeum rekordů“, plné všelijakých „nej-“, prostě cimrmaniáda na entou; i v knihkupectví vás vítají cedulkou, že jste v největším knihkupectví, ovšem v Pelhřimově, z čehož se vlastně dozvídáte, že ve městě bude ještě jedno další, menší. Muži *malého* vzrůstu trpívají napoleonským komplexem, malé pivo si chlap v hospodě dát snad ani nemůže. Znáám několik Čechů – teď už mluvím jako Švejk – , kteří se jmenují „Malý“ (jeden to dotáhl až na rektora naší největší univerzity, další až na biskupa naší největší církve a ještě další je po mém soudu největším českým básníkem své generace), neznám žádného Čecha, který by se jmenoval „Velký“, leda tak ještě „Gross“ nebo „Nagy“ (= maďarsky „velký“, poměr vůči jménu „Kis“ = maďarsky „malý“ však bude po mém soudu vyrovnaný.) Tato fakulta je *nejmenší* ze všech 27 fakult UK, *malý* byl ve srovnání s okolními národy Izrael, malé jsou v Česku všechny církve, dokonce i ta největší z nich, natož pak ty menšinové, ty jsou opravdu docela malé. A i ta posléze a v globálním měřítku stále velká křesťanská Církev začínala s malými čísly, s dvanácti učedníky. Končím úvod „od textu“; nadále se budu snažit mluvit „k textu“, v lepším případě dokonce „z textu“.

Otázka „*Kdo je největší v království nebeském* (tedy říkejme klidně: *Božím*)?“ prý nijak nevybočuje z židovské soutěživosti ve zbožnosti a ta zase z obecné antické obliby zápasu.

Řekové soutěžili v gymnastice a poezii, školáci mají matematickou olympiádu a evangelikální křesťané soutěží ve znalostech Bible. Legitimitu otázky po největším Čechovi, pokud vím, jako takovou nikdo nezpochybňoval. Proč bychom se nemohli jako Kristovi učedníci a učednice, jako adepti nebeského občanství, ptát po *velkém a větším a největším* v jeho království?

Ježíš také nezareagoval slovy: „Kdo se to tak blbě zeptal?“ Jeho reakce na otázku učedníků není reakcí profesora, který by na gymnáziu otevřel notes a zapsal si pár stránek a na vysoké škole protáhl ksicht a pronesl uštěpačnou poznámku. Je to reakce rabbiho, „hrané podobenství“. Otázku po největším v království Božím neodmítne, hodlá ji zodpovědět. Ne že by na ni nebyla odpověď, je na ni odpověď. Ježíš zavolá na nějaké dítě z blízkého okolí – v Orientě se poflakovaly a poflakuji děti všude, kam se podíváš – , zřejmě opravdu malé dítě, protože je postaví doprostřed skupinky zvědavých tazatelů a pronese dva výroky, z nichž první vstup do nebeského království podmiňuje, druhý účast na něm zaslubuje. „*Amen, pravím vám, jestliže nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského.*“ A „*Kdo bude jako toto dítě, ten je největší v království nebeském.*“ Už jsem o tom mluvil, být jako dítě, ne „stát se dítětem“. Možnost *zdejší*, „stát se *znovu* dítětem“, sice existuje. Říkává se o starých lidech, že prý se chovají jako děti. A možnost *nedospět*, „*zůstat* dítětem“, také existuje. Jsou mezi námi *infantilní* otcové, kteří si hrají s vláčky vášnivěji než jejich synkové. Ale Ježíš měl sotva na mysli starobinec nebo blázinec. A my myslíme *po Kantovi*, tedy po vykročení lidstva z věku nedospělosti do věku svéprávnosti, a jsme zajedno s požadavkem tohoto *velkého* filosofa, že člověk má ve věcech myšlení přístupných odvážně používat svého *vlastního* rozumu (*Zodpovězení otázky: Co je osvícenství*, 1784; česky *Studie k dějinám a politice*, 148). A theologizujeme *po Bonhoefferovi*, tedy ve světě, který dospěl, a souhlasíme s programem tohoto *velkého* theologa, že křesťan má žít v dospělém světě jako *dospělý křesťan* (viz *Na cestě k svobodě*, 332). A v Novém zákoně najdeme ne jeden text o křesťanově zrání, např. oblíbenou větu JAKUBA TROJANA, že máme dorůst „*zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti*“ (*Efezským 4,13b*).

Jaké tu je tertium comparationis Ježíšova příoměru? Ani on ani evangelista nám neříkají, v *jakém* smyslu má, případně nemá být Kristův učedník/Kristova učednice „jako dítě“. Pouze ukáže prstem na „toto dítě tady“. Pokušení romantizovat si „ztracené dětství“ se neodolává snadno. I ve střízlivém německém komentáři se dočteme: „Ježíš nevidí – jako jeho okolí – v dítěti zítřejšího dospělého, nýbrž v dospělém včerejší dítě“ (GRUNDMANN ad hoc, 413, upraveno). A protože tamto dítě neznáme a protože ho neznali ani tehdejší kolemstojící, nemůžeme za společný srovnávací znak prohlásit žádnou z jeho „typicky dětských“ vlastností: že je hodné, poslušné a učenlivé, natož abychom je nějak zevšeobecnilo do obrazu dítěte nevinného, bezelstného, nezkaženého. V příoměru tedy nejde o akcidentálie, nýbrž o esencialitu, o to, co je *dítě jako dítě*, co dělá *dítě dítětem*. Dovolte, abych si vypůjčil proslulý SCHLEIERMACHERŮV výměr náboženství: Dítě je, dítě nemůže nebýt *naprosto závislé* na svých rodičích. Dítě si nic, nejprve zhola nic, poté nic podstatného a pak ještě dost dlouho mnohé z věcí podstatných k životu samo neobstará, nesežene, nezajistí, nezařídí, nekoupí. Všechno, co potřebuje, musí dostat, obdržet, přijmout. Nenajme si kojnou, nepřipraví si samo sunar. Je proto zásadně otevřené novému, neznámému, budoucímu. Ochotně přijímá. Z mláďat všech pozemských živočichů zůstává lidské mládě nejdéle závislé na svých živitelích a vychovatelích. Nedávají vám snad kapesné? Platíme doma nájem? Revanšujete se mamince za oběd, zaplatíte tatínkovi za to, že vás hodil autem na nádraží? HEGEL prý se Schleiermacherovi posmíval, že by v jeho pojetí byl tím nejlepším křesťanem *pes*, naprosto závislý na svém pánu. Ježíš říká, že *pravý křesťan je dítě*, naprosto závislé na svém Otcí.

Z Ježíšovy věty, že v království Božím je tím největším dítě, plyne, že bychom měli být jako děti. Tady ovšem příoměr, jak už tomu u podobenství bývá, pokulhává. (Ve známém nočním

rozhovoru s Nikodémem v Janově evangeliu mluví Kristus radikálněji: „Musíte se *znovu narodit*.“ (Jan 3,7b) Dospělý by se musel, aby myslel a cítil a jednal jako dítě, na míru dítěte zmenšit. Dítě se nemusí (a ani nemůže) umenšit, protože dítě malé prostě *je*. Ježíšova výzva zní (negativně): „*Jestliže se neobráíte*“ a (pozitivně): „*Kdo se pokoří*“. *Obrátit se a pokořit se*!“ *Obrácení*, velké heslo JOHNA WESLEYE a metodismu; *pokora*, velké heslo sv. FRANTIŠKA a řádu bratří *menších*, minoritů. Nejde o záslužný čin ani o metodu. (Už vidím ten bestseller na pultech křesťanských knihkupectví: *Sebeponížením k vyvýšení aneb jak se stanete velkými v království Božím!*) Jde o to, *žít jako malí*. A to je, abych si nakonec přece jen zamoralizoval, pravý opak toho, po čem dnes touží „svět“.

A ještě dvě Ježíšova povzbuzení a varování: „*Kdo přijme jediné takové dítě ve jménu mém, přijímá mne*“ a „*Mějte se na pozoru, abyste nepohrdali ani jedním z těchto maličkých*.“ „My, dospělí křesťané“ už po desetiletí upozorňujeme na jiné Ježíšovo slovo, které zaznamenal – v souvislosti s jeho podobenstvím o Posledním soudu – rovněž evangelista Matouš (25,31-46): že ho na této zemi potkáváme v lidech *nepatrných*, kteří jsou tak či onak odkázáni na naši pomoc: v hladových, žíznivých, pocestných, nahých, nemocných, uvězněných. Méně, mnohem méně připomínáme jeho slovo o tom, že ho potkáváme v tvorech *maličkých*, v malých dětech.

3.

„*Stanu se menším a ještě menším, / až budu nejmenším na celém světě*.“ básnil dvacetiletý JIŘÍ WOLKER v básni *Pokora* (1920), vstupních verších své první básnické sbírky *Host do domu* (Básně, 11). Licentia poetica, česky: Blbost. Pakliže nikdo z nás nemůže „*přidati*“ ku postavě své loket jeden (*Matouš* 6,27 kral.), pak nikdo z nás nemůže ze své postavy loket jeden ani *ubrat*. *Nemohu se učinit menším, než jsem*. Nezapomněli vám při včerejší imatrikulaci v Karolíně položit na srdce, že už nejste děti? Třidvacetiletý habilitand DIETRICH BONHOEFFER zakončil svou první knížku, *Akt und Sein* (1929), eschatologickým výhledem „k povolání člověka k tomu být dítětem“ (159); slovo dítě („ein Kind“, 161) je posledním slovem na startu strmé theologické kariéry, na jejímž konci stojí již připomenuté vězeňské úvahy o křesťanské dospělosti. A starý KARL BARTH v *Úvodu do evangelické theologie* (1962), přednáškách završujících jeho universitní působení, vyhlašuje: „*Co tu znamená ‚velký‘? Mohou snad být velcí právníci, lékaři, přírodovědci, historikové, filosofové, avšak jsou – jen malí theologové*.“ (Cf 222, kráceno) Něco takového si může dovolit tvrdit jen – hm, hm – nepopíratelně *velký* theolog, který – dalek pseudokřesťanského sebemrškačství – si je dobře vědom skutečné velikosti své theologie.

Univerzita není pro děti, je pro dospělé. Theologická fakulta není pro dětinské, je pro dospělé křesťany. Náboženství je pro děti i pro dospělé. Do království Božího vejdou, říká Ježíš chytrým i méně chytrým studentům a učitelům theologie, do království Božího vcházejí synové a dcery Boží – jako *děti*. Amen.